

วิธีแก้ปัญหายัยรุ่นปัจจุบัน ตามหลักการศาสนาอิสลาม

วัยรุนคือใคร ?

วัยรุน ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒ คือ วัยที่มีอายุประมาณ ๑๓-๑๙ ปี

เยาวชน คือ บุคคลอายุเกิน ๑๔ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปี บริบูรณ์

เยาวชน คือ บุคคลที่มีอายุ ๑๕-๒๕ ปี (แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน)

เยาวชน คือ บุคคลซึ่งมีอายุไม่เกิน ๒๕ ปี (พระราชบัญญัติส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๑)

เยาวชน คือ บุคคลที่มีอายุระหว่าง ๑๕-๒๔ ปี (องค์การสหประชาชาติ)

วัยรุน หรือ เยาวชน ตามหลักการศาสนาอิสลาม

คำว่า “ วัยรุน ” หรือ “ เยาวชน ” ในภาษาอาหรับเรียกว่า “ ชะباب ” คือบุคคลที่มีอายุเริ่มบรรลุนิติภาวะ ประมาณอายุนับตามความนิยม ๑๕ ปี ถึง ๓๐ หรือ ๔๐ ปี (อัลฟัตฮ)

อัลกุรอานบทอัลอะห์ดีด โองการที่ ๒๐ ได้บรรยายธรรมชาติของมนุษย์ความว่า

“ พวกเจ้าพึงทราบเถิดว่า อันชีวิต (มนุษย์) ในโลกนี้ ชอบการเล่นชุกชน ชอบสนุกสนาน ชอบความสวยงาม ชอบแข่งขันกันระหว่างพวกเจ้า และชอบสะสมทรัพย์ และลูกหลาน ” (๕๗/๒๐)

ความจากโองการดังกล่าว ท่านอิหม่ามนักมุตติน อันนะชะฟี นักอธิบายอัลกุรอาน ได้อรรถาธิบายว่า อัลเลาะห์ทรงจัดเขตวัยของบุคคลเป็น ๕ ระยะ โดยพิจารณาตามพฤติกรรมของมนุษย์ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง ได้แก่ บุคคลอายุนับแต่เกิดจนถึงอายุ ๘ ปี อาจเรียกวัยนี้ว่า “ วัยเด็ก ” เพราะเป็นวัยที่แสดงพฤติกรรมในทางเล่นและชุกชน

ระยะที่สอง ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ ๙-๑๖ ปี อาจเรียกวัยนี้ว่า “ วัยคะนอง ” เพราะเป็นวัยที่มีแต่ความสนุกสนาน ไม่รู้สึกทุกขร้อนและรับผิดชอบอะไรมากนัก

ระยะที่สาม ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ ๑๗-๒๔ ปี อาจเรียกวัยนี้ว่า “ วัยรุ่น ” เพราะเป็นวัยที่แสดงพฤติกรรมที่ชอบความสวยงาม ชอบแสดงออกทางการแต่งกายและเครื่องประดับ

ระยะที่สี่ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ ๒๕-๓๒ ปี อาจเรียกวัยนี้ว่า “ วัยหนุ่มสาว ” เพราะเป็นวัยที่มักแสดงพฤติกรรมในทางความเป็นผู้นำในกลุ่ม มีการแข่งขันและเอาชนะกัน

ระยะที่ห้า ได้แก่ บุคคลที่มีอายุ ๓๓ ปีขึ้นไป อาจเรียกวัยนี้ว่า “ วัยกลางคนชนวัยชรา ” เพราะเป็นวัยที่แสดงออกทางพฤติกรรมด้านเตรียมการหาความสุขเพื่อกาลข้างหน้า โดยแสวงหา สะสมทรัพย์สมบัติ และประสงค์มีทายาทสืบทอด เพื่อความมั่นคงแห่งวงศ์ตระกูล

สรุป วัยรุ่น หรือเยาวชน ได้แก่บุคคลที่มีอายุนับแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นความเห็นสอดคล้องกันทั้งนักวิชาการอิสลามกับนักวิชาการทั่วไป แต่เขตสิ้นสุดความเป็นวัยรุ่นหรือเยาวชนมีความเห็นต่างกัน กล่าวคือ นักวิชาการอิสลามให้สิ้นสุดเมื่ออายุ ๓๐ หรือ ๔๐ ปี แต่นักวิชาการทั่วไปเห็นว่าสิ้นสุดเมื่อได้อายุเกิน ๑๘ หรือ ๒๕ ปี

วัยรุ่นสำคัญอย่างไร ?

วัยรุ่น หรือเยาวชน เป็นกลุ่มบุคคลที่มีพลังอันสำคัญ ที่สามารถช่วยกันเสริมสร้างกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ วัยรุ่นหรือเยาวชนจึงเป็นอนาคตของสังคมและเป็นความหวังของคนยุคปัจจุบัน

วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่แข็งแรง ทั้งร่างกายและสมอง สามารถเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว ชุมชน และสังคมได้เป็นอย่างดี

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความรวดเร็ว รับเร็ว เกรี้ยวร้อน และเร่ร่อน หากได้รับข้อมูล ตัวอย่างหรือประสบการณ์ที่ดีและเป็นประโยชน์ วัยนี้ก็จะกลายเป็นวัยที่สามารถพัฒนาชาติและสังคมได้รวดเร็ว เป็นกอบเป็นกำอย่างทันตาเห็น

อิสลามให้ความสำคัญกับวัยรุ่น

อิสลามเห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มต้นความรับผิดชอบ (ตักลีฟ) เป็นช่วงวัยที่มีการเตรียมการ มีความเข้มแข็งทั้งทางร่างกายและสมอง อัลเลาะห์ตรัสในอัลกุรอานบทอัรรูม โองการที่ ๕๔ ความว่า

“ อัลเลาะห์ทรงบังเกิดพวกเจ้ามาจากสภาพที่อ่อนแอ (อสุจิ เป็นทารก เป็นเด็ก) ต่อจากสภาพอ่อนแอก็มีสภาพที่แข็งแรง (วัยรุ่น) แล้วต่อจากความแข็งแรง ก็เป็นสภาพอ่อนแอและชราภาพ พระองค์ทรงสร้างตามที่ทรงประสงค์ พระองค์รอบรู้ยิ่ง ทรงอาณูภาพยิ่ง ” (๓๐/๕๔)

อิสลามถือว่า การใช้ชีวิตที่ผ่านช่วงวัยต่าง ๆ ต้องระมัดระวัง ต้องก้าวอย่างอย่างมั่นคง อยู่ในกรอบแห่งศาสนา และคุณธรรม และจริยธรรม เพราะว่าช่วงเวลาแต่ละวัยนั้น จะต้องถูกสอบถามทุกกระบวนท่าว่า ได้ใช้ให้หมดเปลืองไปกับการดีหรือการชั่ว มีคำสอนของพระศาสดามุฮัมมัด (ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) จากการรายงานของอิบนิมัศอูด รอฎียัลลอฮุอันฮุว่า

“ มุฮัมมัดนั้น เมื่ออย่างก้าวสู่วันปรภพ (กียามะห์) ทุกคนจะต้องถูกสอบถาม สืออย่างคือ ถ้ามถึงช่วงอายุขัยของเขาว่าได้อะไรที่เป็นบุญหรือบาปบ้าง ถ้ามถึงช่วงหนุ่มสาวที่กำลังแข็งแรงนั้น ได้ใช้ไปในทางดีหรือทางชั่ว ถ้ามถึงทรัพย์สินสมบัติทั้งหลายทั้งปวงที่มีอยู่นั้น ได้มาอย่างไร และใช้มันไปทางใดบ้าง (หมายถึงได้มาอย่างสุจริตหรือไม่ และใช้มันในทางที่ถูกที่ควรหรือไม่ ?) และถ้ามถึงความรู้ที่ได้เรียนมาว่า ได้ปฏิบัติไปตามความรู้หรือไม่ ? ” (ติรมิซีย)

การถามถึงช่วงอายุขัยน่าจะรวมถึงวัยรุ่นหรือวัยหนุ่มสาวด้วย แต่พระศาสดาก็ยังมีการเน้นว่าวัยหนุ่มสาวด้วย แสดงอย่างชัดเจนว่า วัยรุ่นหรือวัยหนุ่มสาวเป็นวัยที่สำคัญมากเป็นพิเศษ

ปัญหาวัยรุ่นปัจจุบันคืออะไรบ้าง ?

ดังที่กล่าวแล้วว่า วัยรุ่นหรือเยาวชน เป็นกลุ่มบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ มีความพร้อมด้านความแข็งแรง จับใจ ทั้งด้านร่างกายและสมอง จึงเป็นวัยที่เต็มไปด้วยพลังอันรุนแรง ซึ่งหากพวกเขามีข้อมูลและต้นทุนทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม พวกเขาก็จะใช้พลังด้านคุณธรรมออกมาอย่างเต็มที่ ซึ่งย่อมเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมอย่างอนันต์ แต่ในทางตรงกันข้าม หากพวกเขามีขาดข้อมูลและต้นทุนด้านความดี พวกเขาก็จะใช้พลังแห่งอารมณ์ชั่วร้ายแสดงออกอย่างรุนแรงเช่นกัน ซึ่งก็มีให้เห็นมากมาย เช่น

- ความก้าวร้าว เกเร ดื้อดึง พุดปดและใช้ความรุนแรง
- ยาเสพติด การพนัน ติดเกมออนไลน์ ชะโหมย และฉกชิงวิ่งราว
- ไม่เคารพพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ และผู้หลักผู้ใหญ่
- ขาดความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม รวมทั้งการเรียน
- คบเพื่อนต่างเพศ มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และก่อนการสมรส

อะไรคือสาเหตุแห่งปัญหาดังกล่าว ?

อิสลามสอนว่า “ ทุกสิ่งย่อมมีสาเหตุ ” และปัญหาดังกล่าวก็ย่อมต้องมีสาเหตุที่มาที่ไปเช่นกัน ซึ่งปัญหาทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจากดังนี้

1. ผู้ปกครองไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลและอบรมบุตรหลาน เพราะต้องทำงานทำการ แข่งขันกันด้านเศรษฐกิจ ปล่อยให้ลูก ๆ ใช้ชีวิตอย่างลำพังทั้งในบ้าน และนอกบ้าน แม้บางคนไม่มีเวลาแม้กระทั่งจะให้หมลูกกิน ปล่อยให้คนใช้ซึ่งขาดความรู้ ขาดคุณธรรม และขาดความรักความเมตตา เป็นผู้เลี้ยงดู นานมผงนมปกป้องซึ่งไม่ไ้ชนมคนมาเลี้ยงดูตามหน้าที่และค่าจ้างที่ได้รับ

2. ผู้ปกครอง ไม่ว่าคุณ พ่อ แม่ หรือพี่เลี้ยง มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหา แก้วรุ่น บางครั้งก็เผลอคิดว่าตนเองทำผิดพลาด เช่น แสดงความรักต่อเด็กไม่เท่าเทียมกัน สนใจ แต่เด็กเก่ง เด็กเรียนดี หรือสนใจแก่เด็กเล็กที่น่ารัก โดยไม่สนใจเด็กหรือลูกคนโต พวกเขาที่ย่อม น้อยใจจะบายกับใครไม่ได้ ก็ต้องระบายกับตนเองด้วยการประชดออกนอกบ้านคบเพื่อนฝูง สนุก เฮฮา และฟังพยายาเสพติด บางครั้งถึงกับคิดฆ่าตัวตายก็มีมาก

3. คุณ ผู้ปกครอง รวมทั้งพ่อ แม่ ไม่มีคุณสมบัติของผู้อบรมดูแลที่ดี บางครั้ง ทำร้ายเด็กโดยใช้อารมณ์ด้วยการเอาความเครียดไปลงที่เด็กหรือลูกหลาน เช่น มีความเครียดมา จากการงานหรืออื่นใด พอเข้าบ้านหรือเข้าห้องเรียน พกความเครียดเข้ามาด้วย บางครั้งก็ ระบายความเครียดด้วยคำพูดหรือการกระทำ ซึ่งลูกหรือเด็กที่อยู่ในเหตุการณ์ ก็ต้องรับเอา ความเครียดที่ครูหรือพ่อแม่ยัดเยียดให้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. ผู้รับผิดชอบจัดระบบการศึกษาและกำหนดหลักสูตรการเรียนการสอน ไม่ว่าทางรัฐหรือโรงเรียน เน้นพัฒนาให้เด็กเก่ง แต่ไม่เน้นให้เด็กมีศาสนา มีคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งไม่让孩子ได้มีความพร้อมในการใช้ชีวิตจริงในสังคม ที่สำคัญมิได้ฝึกให้เด็กได้ปฏิบัติจริง ครั้นเด็กจบการศึกษาออกจากโรงเรียนก็มีแต่ความรู้ที่อยู่ในกระเป๋หรือใบรับรองวุฒิ แต่เด็กเอา ออกมาใช้ไม่เป็น มีแต่ความภูมิใจแต่ใช้ประโยชน์หาได้ไม่

5. ผู้ประกอบการด้านสื่อหรือด้านการค้าขายขาดความรับผิดชอบ มุ่งแต่ เพียงเอากำไรด้านตัวเลข โดยไม่ได้คำนึงถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้นกับสังคม เช่น ผู้ประกอบการด้านสื่อ โทรทัศน์ก็มุ่งจะให้มีเรตติ้งสูง ไม่สนใจว่าเนื้อหาที่เผยแพร่ออกไปไม่ว่าละครหรือเกมโชว์ ล้วนเป็น อันตรายต่อความเป็นวัยรุ่นทั้งสิ้น มีทั้งความรุนแรง ความหลอกลวง ความโหดร้าย อิจฉาริษยา คนเลวได้ดีตลอดเรื่อง คนดีจะได้ดีเฉพาะฉากสุดท้ายจากเดี๋ยวเท่านั้น การโฆษณาสินค้าก็เช่นกัน ผู้ประกอบการก็มักเน้นความหยาบโลน ยั่วยุ สองแง่สองมุม ต้องการขายสินค้า แต่ไม่คำนึงถึง คุณธรรมและจะทำให้เกิดความฟุ่มเฟือย ที่สำคัญเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเลียนแบบและการ แสดงออก มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่ปล้น ข่มขืนหรือฆ่า เพราะได้ตัวอย่างมาจากสื่อทางโทรทัศน์

6. ไม่มีตัวอย่างที่ดีที่มีคุณธรรมให้เห็น คุณพ่อ คุณแม่ ครูบาอาจารย์ นักการ เมือง นักวิชาการ หรือผู้ใหญ่ในสังคม ไม่ได้แสดงตัวอย่างที่ดีที่มีคุณธรรมให้ประจักษ์แก่วัยรุ่น เพราะดังที่กล่าวแล้วเด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเลียนแบบ หากคนผู้ใหญ่ในสังคมไม่ได้แสดงตนใน ทางที่ดีมีศาสนาและคุณธรรมแล้ว เด็กหรือเยาวชนจะได้ตัวอย่างที่ดีมาจากไหนกัน พลังความดี และพลังความชั่วในสังคมย่อมมีมากพอ ๆ กัน แต่ผู้ที่มีศาสนาและคุณธรรม มิได้แสดงออกมา มาก ๆ พลังแห่งความชั่วย่อมจะมีอิทธิพลมากขึ้น อันเป็นประหนึ่งโรคภัยที่รุกร้าเป็นอันตรายต่อ เด็กและเยาวชนของเราเป็นที่สุด

7. ไม่มีการปลูกฝังสิ่งดี ๆ แต่เด็ก เรามักปล่อยให้อาณัติมันบานปลาย เติบโตจนไม่อาจแก้ไขได้ทัน ที่สำคัญมักแก้ปัญหาเมื่อมันเกิดและแก้ที่ปลายเหตุ มิได้มีการ ป้องกันหรือแก้ที่ต้นเหตุ สุภาษิตไทยที่ว่า “ไม่อ่อนดัดง่าย ไม่แก้ดัดยาก ” ยังใช้ได้ตลอดกาล

8. วัยรุ่นเกิดความเหงา เพราะมีเวลาว่างมาก พ่อแม่มิได้กำหนดตารางชีวิต ให้แก่ลูก ๆ ในแต่ละวันว่า ต้องเรียนรู้เรื่องการทำงานบ้าน ช่วยพ่อแม่ทำความสะอาด หรือทำครัว

พอเด็กว่างจากการทำการบ้านก็ต้องหันไปเล่นอินเทอร์เน็ต ดูทีวี แทนที่จะมีการฝึกหัดทำงานบ้าน ช่วยพ่อแม่

9. ไม่ได้เตรียมตัว ไม่มีความพร้อมในการมีครอบครัว เกิดอารมณ์สนุกสนาน หรือความมีเมตตา จนมีเพศสัมพันธ์แล้วเกิดมีลูกหรือมีเด็กโดยไม่ได้ตั้งใจ ทำให้เกิดความอับอายบ้าง กลัวเสียการเรียนบ้าง เมื่อบอกเล่ากับใครก็ได้ก็ต้องทำแท้ง หรือทิ้งทารก หรือบางครั้งก็คิดฆ่าตัวตาย

10. การหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตกสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เป็นที่ทราบดีว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม มีศาสนาหลากหลายอย่างเสรี แต่ละศาสนาล้วนมีวัฒนธรรมด้านสังคมที่ดี ส่งเสริมให้อยู่ด้วยกันอย่างสันติ ที่สำคัญทุกศาสนาล้วนต้องการให้เยาวชนเป็นคนดีมีคุณธรรม เมื่อความเชื่อในศาสนาอ่อนแรงลง การปฏิบัติตามศาสนาน้อยลง และความภูมิใจและหวงแหนศาสนาหายไป ก็ทำให้แรงผลักดันด้านศาสนาและจริยธรรมหมดไปด้วย เป็นโอกาสที่บุคคลซึ่งเรียนจบออกมาพร้อมกับทัศนคติต่างชาติหรือสื่อแสลงประโยชน์ซึ่งชมชอบวัฒนธรรมนอกรีตที่มาจากต่างประเทศ ทำการเข้าครอบงำสังคมไทย และจิตใจของวัยรุ่นเรา

ใครคือผู้รับผิดชอบปัญหาวัยรุ่น?

พิจารณาจากปัญหาวัยรุ่นปัจจุบันและสาเหตุแห่งปัญหาแล้ว นับเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย ฉะนั้น ความรับผิดชอบจึงมิได้ตกอยู่กับคนหนึ่งคนใดหรือสถาบันหนึ่งสถาบันใด การแก้ปัญหาต้องบูรณาการร่วมกับทุกฝ่ายในระดับต่าง ๆ คือ

1. ระดับครอบครัว
2. ระดับสถาบันการศึกษาหรือโรงเรียน
3. ระดับสถาบันทางศาสนาเช่น มัสยิด เป็นต้น
4. ระดับสถาบันทางสังคม / ชุมชน
5. ระดับรัฐ

แนวทางแก้ปัญหาในระดับต่าง ๆ ควรเป็นเช่นไร ?

อันดับแรกต้องทำความเข้าใจในแนวคิดที่เกี่ยวกับปัญหาเสียก่อน หากมีแนวคิดว่า ปัญหาต่าง ๆ นั้นเราบอกว่า “ เป็นปัญหาวัยรุ่น ” การแก้ปัญหา ก็จะมุ่งสู่ตัวของวัยรุ่นเป็นสำคัญ ทางแก้สำเร็จรูปก็คือ **ห้ามปรามและกำหนดบทลงโทษ** ซึ่งแนวคิดนี้เป็นแนวคิดเก่าที่ไม่อาจแก้ปัญหาได้จนทุกวันนี้ หากมีแนวคิดว่า ปัญหาต่าง ๆ นั้น “ เป็นปัญหาที่วัยรุ่นต้องเผชิญ ” การแก้ปัญหา ก็จะมุ่งไปที่สาเหตุแห่งปัญหา โดยมีการป้องกันหรือกำจัดปัญหามิให้กระทบกับเด็กและเยาวชน

แน่นอนก็ต้องไม่ลืมตัวของวัยรุ่นเองที่ต้องให้ความสำคัญเหมือนกัน มีหลายส่วนที่ต้องบอกว่าเป็นเหตุแห่งปัญหาด้วยเช่นกัน ถึงอย่างไรก็ตามในเมื่อเราบอกว่า ปัญหาวัยรุ่นหรือปัญหาที่วัยรุ่นต้องเผชิญ เป็นปัญหาที่ต้องบูรณาการในแก้ไขร่วมกัน เพียงแต่ว่า แต่ละส่วนต้องคำนึงเป็นเบื้องต้นแรกก่อนว่า ปัญหานี้เป็นปัญหาละเอียดอ่อนที่เกี่ยวกับชีวิตคนที่มีชีวิต มีวิญญาณ มีอารมณ์ มีสติปัญญา ดังนั้น การแก้ไขต้องรอบคอบและสอดคล้องกับข้อเท็จจริง

เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาจึงเสนอแนวทางกว้าง ๆ โดยยึดคำสอนในศาสนาอิสลามเป็นสำคัญดังนี้

ระดับครอบครัว

ครอบครัวอันประกอบด้วยพ่อ แม่ และลูกเป็นสำคัญ เป็นสถาบันแรกของสังคม และเป็นหนึ่งในสมาชิกของสังคม หากครอบครัวเข้มแข็งมีคุณธรรม จะส่งผลให้สังคมมีคุณธรรมไปด้วย เพราะสมาชิกของครอบครัวที่ได้รับอิทธิพลทางดีงามจากครอบครัว เมื่อออกสู่สังคมก็จะขยายความดีงามนั้นสู่สังคมด้วย

พื้นฐานสำคัญในการสร้างครอบครัวที่ดีมีคุณธรรม ต้องเริ่มต้นด้วยการมีสามีและภรรยาที่ดีมีคุณธรรม ดังนั้น ศาสนาอิสลามจึงให้ความสำคัญต่อการสร้างครอบครัวด้วยการมีคำสั่งให้เลือกสามีหรือภรรยาที่มีศาสนาและคุณธรรม ศาสดามุฮัมมัด ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม พจนารถกับฝ่ายชาย ความว่า

“ สตรีนั้นจะได้รับเลือกให้แต่งงานด้วยคุณสมบัติสี่ประการ คือหนึ่งเพราะความสวยของนาง สองเพราะทรัพย์ของนาง สามเพราะตระกูลของนาง และสี่เพราะการมีศาสนาของนาง ดังนั้น เจ้าจงเลือกเอาสตรีที่มีศาสนาเถิด ” (บุคอรีและมุสลิม)

สำหรับฝ่ายหญิง ก็ต้องเลือกสามีที่ดีมีคุณธรรม ศาสดาสอน ความว่า

“ เมื่อมีผู้ชายที่พวกท่านพอใจในศาสนาของเขาและในการมีจริยธรรมของเขามาสู่ขอหญิงในปกครองของท่าน พวกท่านก็จงจัดการแต่งงานให้เขาเถิด หากไม่แล้วจะเกิดความไม่ดีงามขึ้นในแผ่นดินและความเสียหายในวงกว้าง ” (ติรมิซีย)

เมื่อแต่งงานกันแล้ว เป็นปกติธรรมดาที่ต้องมีบุตรธิดา ถึงตอนนั้นแหละที่สามีภรรยาคู่นี้ก็กลายเป็นพ่อเป็นแม่ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนามนุษยชาติขึ้นมา

เด็กและเยาวชน ถูกกำเนิดและเติบโตมาจากครอบครัว ครอบครัวอันหมายถึงพ่อแม่จึงเป็นเบ้าหลอมของเด็ก ศาสดามุฮัมมัด ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม สอนว่า

“ เด็ก ๆ นั้นถูกกำเนิดมาในสภาพที่บริสุทธิ์ พ่อและนั่นแหละที่ทำให้เด็กเป็นยะฮูดี นัศรอनी และมะญซี ”

หน้าที่ของพ่อแม่ต้องมอบสิทธิของลูก มีสามด้านคือ

1. ด้านร่างกาย ด้วยการให้อาหารที่ดีมีประโยชน์ และความสะอาด
2. ด้านสติปัญญา ด้วยการให้การศึกษากับอบรมสั่งสอน
3. ด้านจิตวิญญาณ ด้วยให้ปฏิบัติศาสนกิจ และทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี

จากหน้าที่สำคัญดังกล่าวศาสนาได้กำหนดภาระสำคัญกว้าง ๆ ไว้ว่า ต้องรักษาลูก ๆ ให้พ้นจากนรก ทั้งนรกในภพนี้และภพหน้า อัลเลาะห์ตรัส ความว่า

“ บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย พวกเจ้าจงรักษาตัวพวกเจ้าและครอบครัวของพวกเจ้าให้พ้นจากนรกเกิด ” (๖๖/๖)

การรักษาลูกไม่ตกนรกตามคำสั่งดังกล่าว ต้องกระทำนับแต่แรกเกิดจนเติบโตใหญ่ ศาสนาจึงกำหนดให้พ่อแม่มีหน้าที่ต่อลูก ๆ ดังนี้

1. **ให้อาชนนุชวาและอิกอมะห์ที่นุซัย** ของเด็กแรกเกิด (อาซานและอิกอมะห์ หมายถึง เนื้อความที่ให้วิญญาณเด็กได้รับรู้การยึดมั่นในอัลเลาะห์และศาสนทูต) เป็นการอบรมบทแรกให้เด็กได้มีการยึดมั่นในศาสนาอันเป็นบ่อเกิดแห่งคุณธรรม
2. **ให้เลือกตั้งชื่อลูกที่มีความหมายดี** ในวันแรกหรือภายในเจ็ดวัน ท่านศาสดา ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม สอนว่า “ **พวกท่านทั้งหลายนั้นจะถูกเรียกชื่อในวันประภพ ดังนั้น พวกเจ้าจงเลือกนามชื่อของพวกท่านที่ดี ๆ เกิด** ” (อะบูดาูด)
3. **ทำอะกิเกาะห์ให้เด็ก** โดยการเชือดแพะทำอาหารเลี้ยงญาติมิตรและคนยากคนจน ในวันที่ ๗ นับแต่วันเกิด เป็นการสอนให้เด็กได้ทำบุญตั้งแต่เด็ก
4. **ให้โกนผมไฟในวันที่ ๗** แล้วนำเส้นผมของเด็กไปชั่งตาชั่งทอง เมื่อได้ปริมาณน้ำหนักก็กรัม ให้คิดค่าเป็นเงิน (แท่ง) ตามจำนวนน้ำหนัก แล้วตีราคาว่าเป็นเงิน (บาท) จำนวนเท่าใด และนำเงินจำนวนนั้นไปบริจาคแก่คนยากจน ถือเป็นการทำบุญสำหรับเด็กอีกส่วนหนึ่ง
5. **ให้แม่เลี้ยงนมลูกด้วยนมตนเอง** หากไม่สามารถก็ต้องหาแม่นมที่มีศาสนา มีจริยธรรม เพราะนมของผู้ให้จะส่งผลให้ผู้รับซึมซับเอาคุณสมบัติจากผู้ให้ไปด้วย
6. **ต้องมีความรักความเมตตาแก่เด็ก** เพราะการเลี้ยงด้วยความรักย่อมดีกว่าการเลี้ยงลูกเพราะหน้าที่ ท่านศาสดาสอนว่า “ **ผู้ไม่มีเมตตา เขาจะไม่ได้รับความเมตตา** ”
7. **ต้องให้ความเสมอภาคและเท่าเทียมยุติธรรมระหว่างลูก ๆ** เพราะความยุติธรรมเท่านั้นที่จะป้องกันมิให้ลูก ๆ เกิดปัญหาในอนาคตทั้งระหว่างเขากับพ่อแม่หรือระหว่างพี่น้องกันเอง ท่านศาสดาเคยเตือนสาวกของท่านคนหนึ่งชื่อ “ อันนุมานบินบะซีร์ ” ที่ให้สิ่งของลูกคนหนึ่งแต่ไม่ให้อีกคนหนึ่ง ว่า “ **พวกเจ้าจงยำเกรงอัลเลาะห์ และจงให้ความยุติธรรมต่อลูก ๆ ของพวกเจ้าเกิด** ” (บุคอรีและมุสลิม)
8. **ต้องอบรมสั่งสอนให้ลูกมีศาสนามีคุณธรรมและปฏิบัติศาสนกิจ** ท่านศาสดา ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม กล่าวว่า “ **พวกท่านทั้งหลายจงใช้ให้ลูก ๆ ของพวกเจ้าทำละหมาดเมื่อพวกเขาอายุได้ ๗ ขวบ และเมื่อถึง ๑๐ ขวบ ให้ทำไทฮได้ (หากพวกเขาไม่ปฏิบัติ) และจงแยกห้องนอนให้พวกเขาด้วย** ” (อะบูดาูด) การที่ท่านศาสดาสั่งให้ใช้ลูกปฏิบัติละหมาดเมื่ออายุ ๗ ขวบ ก็หมายความว่า การอบรมสั่งสอนเรื่องละหมาดต้องกระทำก่อนอายุ ๗ ขวบ ศาสนกิจอื่นก็เช่นกัน

9. **ต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูก** เพราะการทำดีให้ลูกเห็นย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของลูกเป็นที่สุด เพราะลูกย่อมเลียนแบบพ่อแม่ในทุกเรื่องรวมทั้งเรื่องที่ไม่ดีไม่งามด้วย

ระดับโรงเรียน

อัลเลาะห์ทรงตรัสในบทอัลอะลัก โองการที่ ๑-๕ ความว่า

“ จงอ่านด้วยพระนามแห่งองค์อภิบาลของเจ้า พระผู้ทรงสร้าง พระองค์ทรงสร้างมนุษย์มาจากก้อนเลือด จงอ่านเถิดและองค์อภิบาลของเจ้านั้นทรงเกียรติยิ่ง พระองค์ทรงสอนด้วยปากกา พระองค์ทรงสอนมนุษย์ในสิ่งที่เขายังไม่รู้ ” (๙๖/๑-๕)

โองการนี้เป็นโองการแรกแห่งการประทานอัลกุรอาน พระองค์นำการสอนมารวมอยู่ด้วยกันกับการสร้าง แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนสำคัญเทียบเท่าการสร้างทีเดียว

โรงเรียน เป็นสถาบันที่ประกอบด้วย ครูผู้สอน นักเรียน ผู้บริหาร และหลักสูตรการเรียนการสอน และแนวทางวิธีการเรียนการสอน โรงเรียนจึงเป็นอีกสถาบันหนึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังนั้น สถาบันโรงเรียนที่มีศักยภาพในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นเด็กดี เด็กเก่ง ต้องมีลักษณะดังนี้

1. ต้องกำหนดเป้าหมายว่าจะพัฒนาให้เด็กเป็นคนดีมีคุณธรรม มีความเก่ง และปฏิบัติตามที่ได้เรียนรู้
2. ต้องกำหนดหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับสภาพของเด็กและสภาพแวดล้อมของสังคมปัจจุบัน ที่สำคัญต้องมีการกำหนดวิชาว่าด้วยเรื่องศาสนาและจริยธรรมเป็นวิชาบังคับในแต่ละชั้นเรียน พร้อมให้มีการปฏิบัติในระหว่างเรียนด้วย โดยแต่ละศาสนาก็ให้ผู้เชี่ยวชาญของแต่ละศาสนานั้น ๆ เป็นครูผู้สอน
3. ต้องสรรหาครูที่เชี่ยวชาญในเรื่องการเรียนการสอนในแต่ละวิชา และที่สำคัญต้องเป็นครูที่ดีมีคุณธรรม และมุ่งการสอนด้วยความรักและความบริสุทธิ์ใจอย่างแท้จริง ครูทำหน้าที่สอนเหมือนพระศาสดา จำต้องมีคุณสมบัติที่คล้ายกับพระศาสดา คือ ต้องซื่อสัตย์ ต้องไว้วางใจได้ ต้องรอบรู้ฉลาดหลักแหลม ต้องมีความกล้าหาญ และต้องมีเมตตาธรรม
4. ต้องมีผู้บริหารที่เหมาะสม โดยต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย ๓ ประการคือ เป็นผู้ปฏิบัติตามภาระหน้าที่อย่างเคร่งครัดและไว้วางใจได้ เป็นผู้ชำนาญการด้านการบริหารการศึกษา และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล และเป็นผู้มีพลัง กระตือรือร้นและตื่นอยู่เสมอ
5. ต้องมีการประสานงานกับครอบครัวของเด็กอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเวลาที่เกิดปัญหานั้นมีปัญหา และต้องมีการประสานงานกับองค์กรในท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์กรทางศาสนาของแต่ละศาสนา หากจำเป็นอาจต้องประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6. และครู ผู้บริหาร หรือเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนต้องทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก ทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน เพราะการเรียนรู้ย่อมติดตาติดใจน้อยกว่าภาพที่เห็นจากการปฏิบัติของครู หรือผู้บริหารการศึกษา ซึ่งเด็กย่อมถือเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

ระดับมัสยิด

มัสยิด เป็นศาสนสถานที่สอนมนุษย์ให้รู้จักศาสนา ให้มีการปฏิบัติตามหลักการศาสนา เป็นสถาบันสอนให้มนุษย์มีคุณธรรมและจริยธรรม และมัสยิดย่อมเป็นที่พึ่งทางกายและทางใจของคนในชุมชนนั้น ดังนั้น มัสยิดนอกจากจะต้องทำหน้าที่สองประการคือ ให้อำนาจการดีและห้ามมิให้ทำชั่ว แล้วเมื่อมัสยิดเป็นศาสนสถานของอัลเลาะห์ ผู้บริหารมัสยิดต้องมีคุณสมบัติตามที่อัลเลาะห์กำหนดด้วย ดังพระองค์ตรัสในบทอัลดะบะห์โองการที่ ๑๘ ความว่า

“ อันที่จริงผู้ที่สมควรเป็นผู้บริหารมัสยิดคือ ผู้ที่ศรัทธามั่นในอัลเลาะห์ และวันปรกพ เป็นผู้ที่ดีการละหมาด เป็นผู้บริจาคทานสะอาด และยำเกรงเฉพาะอัลเลาะห์เท่านั้น.. ” (๙/๑๘)

มัสยิดในยุคสมัยของศาสดามุฮัมมัด ศอลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม เป็นทุกสิ่งทุกอย่างของคนในชุมชน เช่น

1. มัสยิดเป็นสถานประกอบศาสนกิจในทุกรูปแบบ
2. มัสยิดเป็นสัญลักษณ์แห่งความรักความสามัคคี
3. มัสยิดเป็นสถานที่ให้การศึกษาด้านศาสนาและสังคม
4. มัสยิดเป็นสถานที่ประชุมปรึกษาหารือของคนในชุมชน
5. มัสยิดเป็นสถานที่พิพากษา ตัดสินความ และประนีประนอม
6. มัสยิดเป็นสถานที่ให้การพักผ่อนของผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาส
7. มัสยิดเป็นสถานที่แสดงตัวอย่างที่ดีของผู้ใหญ่แก่เด็กและเยาวชน
8. มัสยิดเป็นสถานที่สงบอารมณ์และทำจิตใจให้สงบของคนที่มีปัญหา

ดังนั้น ผู้บริหารมัสยิดต้องเนรมิตให้มัสยิดเป็นดังในอดีต หากกระทำได้ มัสยิดจะเป็นสถาบันสำคัญในการแก้ปัญหาสังคม โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวกับเยาวชน

ระดับสถาบันทางสังคม / ชุมชน

ในสังคมมีสถาบันมากมายไม่ว่าสมาคม มูลนิธิ ชมรม หรือกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งองค์กรท้องถิ่น หรือชุมชนด้วย ซึ่งสถาบันเหล่านี้เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะช่วยในการสยบปัญหาหรือป้องกันปัญหาเยาวชน เพราะวัตถุประสงค์ของสถาบันเหล่านี้มีเหมือนกันอยู่ประการหนึ่งก็คือช่วยเหลือสังคม และเด็กวัยรุ่นก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย

การมีองค์กรเพื่อช่วยเหลือสังคมนั้น เป็นคำสั่งของอัลเลาะห์ ซึ่งพระองค์ตรัสในพระมหาคัมภีร์อัลกุรอานบทอาละอิมรอนโองการที่ ๑๐๔ ความว่า

“ และจงให้มีสักกลุ่มหนึ่ง (หรือองค์กรหนึ่ง) ในหมู่พวกเจ้า ที่จะทำหน้าที่เชิญชวนไปสู่ความดี ให้อำนาจการชอบ และห้ามมิให้กระทำการมิชอบ อันคนกลุ่มนี้แหละเป็นกลุ่มชนที่จักได้รับความมีชัย ” (๓/๑๐๔)

บัญญัติบทนี้ชี้ให้เห็นสองประการคือ สนับสนุนให้เมืองคักรเพื่อทำหน้าที่ช่วยเหลือสังคม และกำหนดหน้าที่องค์กรว่าสนับสนุนให้ทำดี และยับยั้งมิให้ทำชั่ว

อีกโองการหนึ่ง พระองค์ตรัสในบทอัลมาอิดะห์โองการที่ ๒ ความว่า

“ และพวกเจ้าจงช่วยเหลือสนับสนุนกันในเรื่องความดีและคุณธรรม แต่อย่าสนับสนุนช่วยเหลือในเรื่องความชั่วและที่จะก่อให้เกิดศัตรูต่อกัน.. ” (๕/๒)

เด็กและเยาวชน ถือเป็นผลผลิตของสังคมร่วมกัน หากไม่ช่วยกันพัฒนาและรักษา พวกเขาเหล่านั้นก็จะขาดคุณภาพ ไม่มีราคา และที่สำคัญจะเป็นผลร้ายต่ออนาคตของสังคม

ระดับรัฐ

รัฐเปรียบเสมือนครอบครัวใหญ่ ผู้บริหารระดับสูงถือเป็นพ่อแม่ที่ต้องเอาใจใส่ดูแลลูกคือประชาชน เด็กและเยาวชนก็เป็นประชาชนด้วยเหมือนกัน และเป็นประชาชนที่เป็นความหวังของประเทศ หากเยาวชนเหล่านี้ขาดคุณภาพ ในอนาคตผู้บริหารประเทศซึ่งต้องได้ไปจากเยาวชนยุคปัจจุบัน ก็จะเป็นผู้บริหารที่ไร้คุณภาพด้วย

ดังนั้น ผู้บริหารระดับสูง ข้าราชการทุกระดับต้อง

1. เป็นตัวอย่างที่ดี เป็นที่น่าไว้วางใจ และมอบสิทธิอันพึงมีพึงได้ของประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน
2. ต้องกระทำทุกวิถีทางให้คนในสังคมเป็นคนดี มีความรู้ และมีคุณธรรม ที่สำคัญต้องหาทางป้องกันและยับยั้งมิให้กระทำความชั่ว หรือเหตุที่จะนำไปสู่การทำความชั่ว รัฐต้องไม่เป็นต้นเหตุหรือสาเหตุที่จะนำไปสู่การทำความชั่วต่าง ๆ
3. ต้องเตรียมการให้เด็กและเยาวชนมีพลังสร้างสรรค์ เพื่อเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป ดังนั้น สิ่งใดก็ตามที่จะมาบั่นทอนการมีพลังของเยาวชน รัฐต้องหาทางยับยั้งในทันที
4. ต้องประสานความร่วมมือกับองค์กรสร้างสรรค์คุณธรรมและจริยธรรม อันได้แก่ องค์กรทางศาสนาต่าง ๆ และต้องให้ความสำคัญแก่องค์กรและบุคลากรขององค์กรเหล่านั้น ด้วยการสนับสนุนให้องค์กรเหล่านั้นแสดงบทบาทอย่างเต็มที่ ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของศาสนาแก่คนในสังคมอย่างทั่วถึง

